

HAAPAJÄRVEN HYVINVOINTISUUNNITELMA

Vuosittainen raportti 2023

Tee oikein.

OSA I

HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

Tämän osion tietoja on päivitetty 22.1.2024.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveysosoittimia.

Haapajärven kaupungin hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021-2025 sisältää kaupunki-, konserni- ja elinkeinostrategian painopisteiden ja linjausten lisäksi selostuksen kaupungin nykyisistä toiminnoista sekä hyvinvointisuunnitelman mukaiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden toteuttamiseksi. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Hyvinvointisuunnitelmassa on esitetty valtakunnallisista tietovarannoista saatavia indikaattoreita, jotka kuvaavat Haapajärven asukkaiden hyvinvointia ja sen muuttumista eri tavoilla.

Haapajärven kaupungin HYTE-työryhmänä toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa on mukana kaupungin johtoryhmä, ylä- ja ala-asteen rehtorit, kirjastotoimenjohtaja, kulttuurituottaja, liikuntakoordinaattori, nuoriso-ohjaaja, hyvinvointikoordinaattori, luottamushenkilö, vanhus- ja vammaisneuvoston edustaja, järjestön edustaja, hyvinvointialueen edustaja ja seurakunnan edustaja. HYTE-työryhmä kokoontuu säännöllisesti ja toimii aktiivisesti hyvinvointikertomustyön koordinoijana. Haapajärvi on myös aktiivisesti mukana hyvinvointialueen organisoimassa alueellisessa ja maakunnallisessa HYTE-yhteistyössä.

Tämän suunnitelman laadinnan yhteydessä on tehty maakunnalliseen toimintamalliin liittyvä asukkaiden hyvinvointikysely, jonka tuloksia on hyödynnetty suunnitelman laadinnassa. Lisäksi Haapajärven kaupungin palveluista tehdään eri osa-alueilta säännöllisesti asiakas- ja muita kyselyitä, joita käytetään mm. toimenpiteiden toteutumisen seurannassa.

Vuoden 2023 alusta kunnille on alettu maksaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosaa (HYTE-kerroin). HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoi-

tuksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. HYTE-kerroin määritellään kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa kuvaavien indikaattoreiden sekä toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden perusteella. Indikaattorit liittyvät kunnan johtoon, perusopetukseen, liikunta- ja kulttuuripalveluihin sekä kuntalaisten hyvinvoinnin tilan muutosta kuvaaviin indikaattoreihin. Laadukas ja laaja-alainen hyvinvointityö on edellytys hyvälle HYTE-kertoimelle. HYTE-kertoimen merkityksestä on tiedotettu vastuualueita ja toimenpiteitä HYTE-kertoimen parantamiseksi on tehty. Haapajärven HYTE-kerroin vuonna 2023 on 59, mikä tarkoittaa 16,7 € asukasta kohti.

1 Kaupunki-, konserni- ja elinkeinostrategian painopistealueet

Tämän osion tietoja on päivitetty 22.1.2024.

Strategian painopistealueita ovat:

- kestävä kehitys ja biotalous osaksi kaupungin tulevaisuutta
- Haapajärven vahvuudet tietoisuuteen markkinoinnilla
- koulutus- ja kulttuuripalvelut elinvoiman vauhdittajana
- yrittäjähenkisen kaupungin talous kunnossa.

Painopistealueista on johdettu tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla kaupungin toimintaa ja elinvoimaa edistetään asukkaiden parhaaksi. Hyvät peruspalvelut niin sosiaali- ja terveydenhuollossa kuin sivistys- ja teknisissä palveluissakin ovat hyvinvoinnin edistämisen kulmakiviä. Peruspalvelujen tuottamisen edellytyksenä on kaupungin ja paikkakunnan elinvoiman ja vetovoimaisuuden kehittäminen strategiassa esitetyillä eri tavoilla. Koulutuspalvelut sisällöllisesti ja myös tiloineen nähdään tärkeinä hyvinvoinnin lisääjinä. Myös luonto- ja kulttuuriympäristö sekä niihin liittyvät toiminnot edistävät asukkaiden hyvinvointia.

Kaupunki-, konserni ja elinkeinostrategian painopistealueita ovat:

- Haapajärvi maailman kartalle
- monipuolisuutta yritystoimintaan
- asuin- ja elinympäristön uudet viihtyisät tuulet.

Kaupunkistrategian mukaiset arvot:

1. Palveluhenkisyys
2. Yrittäjyys, opiskelu ja työnteko
3. Viihtyisä ja luonnonläheinen asumis- ja elinympäristö, josta huolehditaan vastuullisesti
4. Huolenpito kaikista asukkaista

Toiminta-ajatus: Vetovoimainen ja osaava hyvien palvelujen Haapajärvi keskellä Suomea.

Visio: Elinvoimainen kestävän kehityksen periaatteita arvostava maaseutukaupunki.

Näistä arvoista ja painopistealueista on johdettu tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla kaupungin toimintaa ja elinvoimaa edistetään asukkaiden parhaaksi. Hyvinvointisuunnitelman painopistealueita ovat liikunta ja elintavat, osallisuus, sosiaalinen hyvinvointi ja kulttuurihyvinvointi.

2 Olemassa olevat palvelut, rakenteet ja hyvät käytänteet

Tämän osion tietoja on päivitetty 21.1.2024.

Haapajärvi on virkeä, kestävä kehitystä arvostava maaseutukaupunki. Haapajärven monipuoliset palvelut houkuttelevat asioimaan kauempaakin. Hyvinvointia ja terveyttä edistävät monipuoliset liikuntapalvelut ja upeat luontoliikuntapaikat. Haapajärvellä on hyvät liikenne- ja tietoliikenne-yhteydet. Aktiiviset kylät ja yhdistykset ovat toiminnan ja yhteisöllisyyden voimavarana.

Hallintopalvelut

Haapajärven kaupunki tukee kuntalaisten osallisuutta monin eri tavoin. Hallintopalveluiden alaisuudessa toimii vanhus- ja vammaisneuvosto ja kyläneuvosto. **Vanhus- ja vammaisneuvosto** on kaupungin ja sen alueella asuvien ikäihmisen ja vammaisten sekä heidän järjestöjensä yhteiselin, joka vaikuttaa eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan. Painopisteenä ovat ikääntyneen ja vammaisen väestön hyvinvointi, terveys, osallisuus, asuminen, liikkuminen ja suoriutuminen päivittäisistä toiminnoista. Vanhus- ja vammaisneuvoston työn

lähtökohtana on vanhusten ja vammaisten hyvä olo kaupungissamme. Vanhus- ja vammaisneuvosto tekee aktiivisesti yhteistyötä alueen muiden vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa. **Kyläneuvosto** on kylien välinen sekä kylien ja kaupungin välinen neuvoa antava yhteistyö- ja kehittämiselin. Sen tarkoituksena on edistää kylien omatoimisuutta ja elinvoimaisuutta, lisätä kylien välistä yhteistyötä ja kylien asukkaiden viihtyvyyttä sekä arjen turvaa ja hyvinvointia. Osallisuutta tukevat myös nuorisopalvelujen alla toimivat Lasten Parlamentti ja nuorisovaltuusto.

Hallintopalveluiden alla toimii ja on suunnitteilla useita kuntalaisten hyvinvointia tukevia hankkeita mm. Retkeilevä Haapajärvi -hanke. Kaupunki pyrkii tukemaan aktiivista järjestötyötä tarjoamalla tilat kokoontumisille ilman vuokraa.

Sivistyspalvelut

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa on käytössä lasten ja perheiden osallisuutta tukevat työkäytännöt. Perheisiin tehdään ennen lapsen varhaiskasvatustarpeen alkamista kotikäynti, kaikille varhaiskasvatuksessa oleville lapsille tehdään varhaiskasvatussuunnitelma. 3-vuotta täyttävien lasten perheille tarjotaan lapset puheeksi-keskustelua. Keskustelua tarjotaan myös, jos lapsen / perheen elämässä tapahtuu suuria muutoksia. Lastenneuvolan kanssa tehdään yhteistyötä syvennetyn 4-vuotisneuvolan osalta (yhdessä huoltajan kanssa täytetään havainnointilomake lapsesta neuvolatarkastusta varten). Lisäksi esikouluun siirtyvän lapsen kohdalla tehdään tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esikouluun, yhdessä lapsen huoltajan kanssa.

Varhaiskasvatuspaikoissa huomioidaan lasten ja perheiden osallisuus toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa (mm. lasten kokoukset). Ammattitaitoinen hoito-, kasvatus- ja opetushenkilöstö toimii päiväkodeissa pienryhmätoiminnan periaattein. Koko varhaiskasvatuksen tärkeä teema on myös kestävä kehitys opetteluun yhdessä lasten ja perheiden kanssa.

Esiopetus

Haapajärven kasvun ja oppimisen tuki esiopetuksessa alkaa heti syksyllä lapsen esiopetuksen alettua. Syksyn vanhempainillassa kerrotaan esiopetusvuoden vuosikellon avulla, mitä vuoden aikana tulee tapahtumaan. Samalla erityisopettaja esittelee kolmiportaisen tuen mallin. Esiopettaja ja huoltajat laativat yhdessä lapselle Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman eli LEOPSin,

jossa pohditaan lapsen taitoja ja tavoitteita esiopetusvuodelle. Esiopetuksen ammattitaitoinen henkilökunta tekee työtään lapsilähtöisesti yhteistyössä huoltajien kanssa. Tavoitteena on turvata lapselle hyvä koulupolun alku.

Perusopetus

Perusopetuksen sekä lasten ja nuorten näkökulmasta hyviä olemassa olevia vahvuuksia ja käytänteitä on runsaasti, esimerkiksi varhaisen puuttumisen malli ja KiVa koulu -toiminta sekä ilmaiset kerhot.

Haapajärvinen arvomaailma tukee koulujen tekemää kasvatustyötä hyvin. Täällä arvostetaan lapsiperheitä ja koulu tukee kotien kasvatustoimintaa. Haapajärven ympäristöarvot näkyvät paitsi fyysisenä ympäristönä - kauniina luontona - niin myös kasvatuksellisissa asioissa. Haapajärven yläasteella on tehty vuosia työtä ympäristökasvatuksen ja kestävän kehityksen arvojen mukaisesti. Nyt myös koko kaupunki on nämä huomioinut muun muassa Hinku-kuntana. Haapajärven yläaste on yksi harvoja oppilaitoksia Suomessa, jolla on ollut jo vuosia OKKA-säätiön myöntämä arvostettu Kestävän kehityksen sertifikaatti.

Henkilöstön osaaminen ja koulutustaso peruskouluissa on huippuluokkaa. Pätevien opettajien ja muun henkilökunnan osuus koko henkilökunnasta on yli 90%.

Haapajärvellä on vahva kolmas sektori, joka tukee myös hyvin koulumaailmaa. Näistä esimerkkeinä mm. 4H, seurakunta ja MLL. Lisäksi tehdään hyvää yhteistyötä vapaa-aikapalvelujen kanssa. Koulujen ja oppilaitosten nuorisotyötä kehitetään hankerahoituksella. Esimerkiksi Koulu-nuorisotyö-hankkeen nuorisotyöntekijä toimii yläkoululla päätoimisesti.

Lukio

Lukiokoulutuksen tavoitteena on valmentaa opiskelijoita korkeakouluopintoihin. Tämän lisäksi on tärkeä tukea opiskelijoiden hyvinvointia ja kasvua täysi-ikäiseksi. Haapajärven lukion seinälle on kirjoitettu lukion arvot: Arvostan, innostun, kannustan, toimin - voin hyvin. Nuo tärkeät sanat ohjaavat Haapajärven lukion toimintaa. Hyvinvoinnin tukemisen lisäksi kestävän kehityksen

toimintaperiaatteet ovat lukion arkityön perusta. Haapajärven lukiolle on myönnetty OKKA-säätiön kestävän kehityksen sertifikaatti.

Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelujen läpileikkaavina tavoitteina on hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen ja tukeminen. Toiminnan keskeisenä paikkana on nuorisotalo Stolle, jossa järjestetään virikkeellistä toimintaa nuorille ti-pe (la). Nuorisotyötä tehdään kouluissa ja oppilaitoksissa ja nuorten vapaa-ajalla. Nuorisopalvelujen organisoimana toimii monialainen Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Nuorisotyön toimintamuotoja ovat mm. nuorisovaltuusto, Lasten Parlamentti, nuorisotalotoiminta, leirit, retket, toimintapäivät, kutosseikkailu, iltapäiväkerhotoiminta, Kahvihetket JEDU:n toimipisteissä (liiketalouden osasto/maa- ja metsätalousoasasto), loma-ajan toiminnat (hiihtoloma, syysloma), avustukset nuorisojärjestöille ja rekisteröimättömille nuorisoryhmille sekä viranomaistyöryhmätoiminta. Nuorisopalveluiden toimintaan kuuluu myös erilaiset hankkeet.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut tuottaa monipuolisia liikunta- ja vapaa-ajanpalveluja sekä luo edellytyksiä liikunta-toimintaa järjestävien tahojen toiminnalle. Liikuntapalvelut tukee kuntalaisten arkiliikuntaa erilaisilla kampanjoilla ja tapahtumilla.

Haapajärven liikuntapaikat ovat kaupungin kokoon nähden erinomaiset ja monipuoliset. Haapajärveltä löytyy uimahalli, jäähalli, keilahalli, padelhalli, kuntosaleja, monitoimitalo, koulujen liikuntasalit, Ronkaalan urheilukenttä, pesäpallokentät Ronkaalassa ja Oksavalla, Koivuhaan kumirouhe-tekonurmi, syksyllä 2021 kunnostetut tenniskentät, beachvolley-kentät, kuntoradat ja hiihtoladut, ulkojäät, frisbeegolf-radat Haagassa ja Laurikkalanpuistossa, Kauniskankaan moottoriurheilukeskus, lähiliikunta-alueet mm. koulujen pihat ja leikkipuistot ja kuntoportaat Ronkaalassa ja Tiiton koululla. Taiston puistossa on senioreiden ulkokuntosali, lasten kiipeilyteline, liikennepuisto ja minigolfrata. Haapajärvellä on myös laaja retkeilyreitiverkosto, avantouintipaikka, useita uimarantoja ja pulkkamäkiä sekä keskustassa että kylillä.

Kuntalaisia liikuttaa liikuntapalveluiden, urheiluseurojen ja järjestöjen lisäksi myös Jokilatvan opisto.

Kirjasto

Kirjasto toimii kuntalaisten arjen kulttuurielämysten tuottajana päivittäin. Laajojen aukioloaikojen kautta palvelut ovat saavutettavissa joka arkipäivä. Kirjaston kokoelma on monipuolinen. Kirjasto kuuluu Joki-kirjastojen yhteistyörenkaaseen sekä on osa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan yhteistä ekirjastoa. Kirjastossa on myös Omatoimikirjaston palvelu.

Kirjasto ja kirjaston ja koulun yhteistyö ehkäisee lukutaidon eriarvoistumista. Lukutaito ehkäisee syrjäytymistä ja syrjäytymisen väheneminen lisää hyvinvointia. Kirjastossa on mahdollista kokea elämyksiä ja osallistua toimintaan erilaisten tapahtumien muodossa. Tämä lisää yhteisöllisyyden tunnetta. Kirjastossa erilaisten ja eri-ikäisten on mahdollista kohdata toisensa, vaikka yhteistä aktiivista toimintaa ei olisikaan. Kirjastotila ja kirjastoyhteisön jäsenyys yhdistävät, jolloin kulttuurinen vuoropuhelu on luonnollista. Hyvinvoinnin teemakuukautta vietetään kirjastossa marraskuussa.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelut tuottaa erilaisia matalan kynnyksen tapahtumia kaikille kuntalaisille. Yleisötapahtumat, kuten Teepiknik, konsertit, teatteriesitykset ja näyttelyt, ovat kaikille avoimia, maksuttomia tai hyvin edullisia. Vähävaraisilla on mahdollisuus saada vapaalippuja maksullisiin tapahtumiin kuten lastenteatteriesityksiin. Tapahtumia tuotetaan myös kohdennetusti eri ikäryhmille ja niitä viedään mm. päiväkoteihin, kouluihin ja vanhusten palvelukoteihin.

Kulttuuripalvelujen tarjontaan kuuluvat myös K.J. Ståhlbergin lapsuudenkotimuseo sekä kaupungintalon näyttelyt ja kokoelmat. Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisia palveluita tarjotaan koulujen lisäksi myös päiväkodeille. Lapsille ja nuorille tarjotaan vuositeeman mukainen esitys sekä mahdollisuus vieraillla K.J. Ståhlbergin lapsuudenkotimuseossa ja tutustua kaupungintalon kokoelmiin.

Yhteistyössä nuoriso- ja liikuntapalveluiden, kirjaston, seurakunnan ja järjestöjen kanssa toteutetaan erilaisia tilaisuuksia, kuten lapsille suunnattu Hiutalehipat-tapahtuma. Teetoimikunnan nimissä järjestetään erityisesti iäkkäämpää väkeä kokoavat Mikkelin markkinat. Yhteistyössä seurakunnan kanssa järjestetään konsertteja, itsenäisyyspäivän juhla ja veteraanipäivän tapahtumat. Yhteistyö alueen kulttuuritoimijoiden kanssa on monipuolista. Yhdistyksiä tuetaan niiden tekemässä kulttuurihyvinvointityössä mm. antamalla kokoontumistiloja käyttöön maksutta ja myöntämällä kulttuuriavustuksia.

Jokilatvan opisto

Jokilatvan opisto tuottaa vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaista koulutusta lapsille ja nuorille sekä aikuisille. Koulutusta järjestetään vuosittain noin 700 kurssilla runsaat 17 000 tuntia. Koulutuksen pääpaino on taide- ja taitoaineissa, liikunnassa ja terveydessä sekä kielissä. Opiston toiminnan johtavia arvoja ovat on elinikäisen oppimisen tukeminen, tietojen ja taitojen opettaminen, sosiaalisten verkostojen luominen sekä koulutuksen yleistä hyvinvointia tukevat vaikutukset.

Lasten ja nuorten koulutukset ovat oma iso kokonaisuutensa. Vuosittain lapsille ja nuorille kohdennettua koulutusta on noin 34 % koko opiston volyymista eli 5 800 tuntia. Lasten ja nuorten koulutuksesta noin 77 % on musiikin opetusta, 16 % taiteen perusopetusta ja 5 % muuta opetusta esim. liikuntaa. Jokilatvan opisto järjestää taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaista taiteen perusopetusta kuvataiteissa ja käsityössä.

Jokilatvan opiston koulutukset ovat lähtökohtaisesti avoimia kaikille kansalaisille. Koulutuksia kohdennetaan myös erityisille väestöryhmille kuten ikäihmisille, maahanmuuttajille ja muille erityisryhmille esim. vammaiset henkilöt. Vuosittain myönnetään runsaat 500 opintoseteliä maahanmuuttajien, työttömien sekä ikäihmisten ja eläkkeellä olevien opintomaksujen kompensoimiseksi ja osallistumisen kynnyksen madaltamiseksi. Jokilatvan opisto myöntää 20 vapaaoppilaspaikkaa vuosittain alle 17-vuotiaille oppilaille. Vapaaoppilaspaikan saanut voi opiskella maksutta yhdellä koko lukuvuoden kestäväällä kurssilla.

Jokilaaksojen musiikkiopisto

Jokilaaksojen Musiikkiopiston palvelut ostetaan Jokilaaksojen musiikkiopistolta. Musiikkiopisto tarjoaa taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän mukaiseen opetukseen. Kuka vain voi tulla opiskelemaan iästä ja tasosta riippumatta. Opetus on suunnattu ensisijaisesti lapsille, mutta oppilaisiksi otetaan myös aikuisia. Opetus kattaa musiikin perustason ja syventävän tason opinnot sekä niitä edeltävät varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnot. Opintokokonaisuus antaa oppilaalle valmiudet hakeutua alan ammatilliseen koulutukseen.

Tekniset palvelut

Kaupungin teknisten palveluiden toiminta luo edellytyksiä monenlaiselle hyvinvointia edistävälle toiminnalle. Vuosittaisilla investoinneilla ja kunnossapidolla paitsi monipuolistetaan tarjontaa, myös varmistetaan liikuntatilojen ja alueiden käytettävyys. Sisä- ja ulkoliikuntapaikkojen, leikkipaikkojen, puistojen ja muiden yleisten alueiden rakentamisella ja kunnossapidolla mahdollistetaan kuntalaisten niin fyysinen kuin psyykinen hyvinvointi. Liikuntatilat ovat urheiluseurojen ja asukkaiden käytössä. Tekniset palvelut on mukana myös Haapajärven liiketurvallisuustyöryhmässä luoden edellytyksiä kuntalaisten turvalliselle liikkumiselle.

Ympäristöpalvelut

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen ympäristö- ja rakennusvalvonnan tehtävät siirtyivät Haapajärven ja Pyhäjärven kaupungeille 1.10.2023. Haapajärven kaupungin ympäristöpalvelut vastaa 1.10.2023 alkaen ympäristöterveydenhuollon ja rakennusvalvonnan palveluista Haapajärvellä, Kärsämäellä, Pyhäjärvellä ja Reisjärvellä sekä rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun palveluista Haapajärvellä, Kärsämäellä ja Reisjärvellä. Ympäristöpalveluiden päämääränä on kestävän kehityksen ja yleisen edun mukaisen turvallisen, terveellisen ja viihtyisän asuin-, elin- ja toimintaympäristön sekä hyöty- ja kotieläinten hyvinvoinnin turvaaminen.

Haapajärven Lämpö Oy

Haapajärven Lämpö Oy tuottaa asiakkailleen kaukolämpöä uusiutuvalla energialla ja CO2 vapaasti. Kaukolämpö tuotetaan lähes kokonaan Haapajärven teollisuuslaitoksilta saatavilla polttoaineilla. Tällä hetkellä Haapajärven Lämpö Oy:n tuottama kaukolämpö energia on edullisinta, joka asiakasryhmässä koko maahan verrattuna.

Haapajärven Vesi Oy

Haapajärven Vesi Oy toimittaa asiakkailleen kohtuulliseen hintaan puhdasta talousvettä jonka laatu kestää vertailun. Lisäksi yhtiö huolehtii jätevesien viemäroinnistä sekä asuin ympäristön kuivatusvesien johtamisesta toiminta-alueellaan siten, että vesistöt ja muu ympäristö säilyvät puhtaina. Haapajärven Vesi Oy on tunnettu toimintavarmuudestaan, palveluhenkisyydestään ja yhteistyökykyisyydestään.

Haapajärven Vuokratalot Oy

Kiinteistö Oy Haapajärven Vuokratalot on 100% Haapajärven kaupungin omistama vuokrataloyhtiö. Yhtiön kiinteistöt ovat saaneet ARA:n rahoitusta, jonka johdosta asukasvalinnassa etusijalle asetetaan kiireellisimmässä asunnontarpeessa olevat, vähävaraisimmat ja pienituloisimmat hakijat. Yhtiöllä on tällä hetkellä 258 asuntoa. Asuntokantaan kuuluu rivi-, kerros- ja luhtitaloja keskustan alueella sekä Paloperän ja Koivuhaan kaupunginosissa.

Yhtiön asuntokantaan kuuluu kaksi erityisryhmäkohdetta:

- Vitikantie 5 -kiinteistö, jonka pääkäyttäjärühmät ovat esteetöntä asumista tarvitsevat sekä ikäihmiset. Kiinteistö peruskorjattiin esteettömäksi vuosina 2012-2014. Yhtiö tarjoaa kiinteistössä tilat ikäihmisten Virikevintti-toimintaan. Toiminta tukee ikäihmisten viihtyvyyttä keskusta-alueen kupeessa. Virikevintti toimii kokonaan vapaaehtoisvoimin, ja toimintaan voi tulla mukaan asuinpaikkaan ja sukupuoleen katsomatta. Toimintaan osallistuakseen ei siis tarvitse olla Haapajärven Vuokratalojen asukas. Virikevintti järjestää erilaisia tapahtumia ja mukavaa, helposti lähestyttävää toimintaa monenlaiseen makuun. Virikevintti on maksuton ja esteetön.
- Kaivokatu 11 -kiinteistö, jonka käyttäjärühmä on päihde- ja mielenterveyskuntoutujat. Kiinteistö peruskorjattiin esteettömäksi vuonna 2008 Asukkaat Kirsikkaan valitsee hyvinvointialue Pohde.

Yhtiön henkilökunta pyrkii palvelussaan asiakkaan yksilölliseen kohtaamiseen. Yhtiön tavoitteena on järjestää jokaiselle hakijalle hänen tarpeisiinsa sopivin asumisratkaisu. Yhtiö tekee tiivistä työtä eri toimijoiden kanssa ja ohjaa asiakkaita tarvittaessa yhteistyökumppaneiden palveluiden piiriin.

Haapajärven Yrityspalvelut Oy

Haapajärven Yrityspalvelut Oy:n yhtiöjärjestyksen mukainen toimiala ja tehtävä on Haapajärven elinkeinoelämän ja yritystoiminnan kehittäminen. Tämän lisäksi kaupunki on linjannut myös paikkakunnan veto- ja elinvoiman kehittämistehtäviä osaksi yrityspalvelujen tehtäväkenttää. Myös kaupunginvaltuuston hyväksymässä Kaupunki-, konserni- ja elinkeinostrategiassa on yrityspalveluille osoitettu useita kehittämistoimenpiteitä, jotka liittyvät mm. paikkakunnan näkyvyyden parantamiseen, yritystoiminnan monipuolistamiseen sekä asuin- ja elinympäristön kehittämiseen. Yhtiöjärjestyksen mukaan mm. kehittämistyötä voidaan tehdä tuottamalla yrityksille erilaisia toimitilapalveluja, osallistamalla ja rahoittamalla erilaisia kehittämishankkeita, sekä tuottamalla muuta elinkeinotoimintaa edistävää palvelua.

Paikkakunnan veto- ja elinvoimaan liittyy hyvin vahvasti sen vireä ja monipuolinen yritystoiminta. Sen lisäksi siihen liittyy monia muitakin tekijöitä kuten, keskustojen elävöittäminen ja houkuttelevuuteen panostaminen, asuin- ja yritysalueiden houkuttelevuus, tapahtumat, harrastusmahdollisuudet, matkailun edistäminen, kaupunki-, kahvila- ja ravintolakulttuurin edistäminen, positiivisen yhteisöllisyyden ja yleisen vireyden lisääminen ja paljon muuta.

Järjestöt ja seurakunta

Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry tuottaa etsivän nuorisotyön palveluita ja nuorten työpajapalveluita 1529-vuotiaille nuorille. Nuorten työpajatoiminnan tarkoituksena on tukea nuorta toteuttamaan yksilölliset suunnitelmansa, edistää nuorten työllisyyttä ja helpottaa opiskeluun hakeutumista. Työpajalle tullaan hyvinvointialueen, TE-toimiston, oppilaitoksen tai jonkin muun nuoren kanssa työskentelevän tahon lähettämänä ja ohjauksesta. Työpajajaksoon sisältyvät: *Starttijakso*, jonka aikana tehdään valmentautujan elämäntilanteen perusselvitys ja kootaan tarvittava asiantuntijaverkosto valmentautujan tueksi. *Valmennusjakso*, joka sisältää työharjoittelua, työkokeilua, opiskelukokeilua, lyhytkestoista koulusta, terveydenhuollon toimenpiteitä ja muita tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä sekä seuraavan toimenpiteen valmistelun. *Saattaen vaihtaminen*, jolla varmistetaan, että seuraava toimijataho on sitoutunut työskentelemään valmentautujan kanssa. Seuranta, jossa selvitetään valmentautujan sijoittuminen. Nuorten Työpaja pyörittää ruokapankkia, jonka asiakkaina ovat haapajärviset vähävaraiset kotitaloudet. Ruokapankin

yhteistyökumppaneita ovat kaupat ja liikennemyymälä. Lisäksi yhteistyökumppanina on Haapajärven seurakunta.

Etsivän nuorisotyön pyrkimyksenä on tavoittaa 15-29 -vuotiaat nuoret, jotka ovat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella tai vaarassa jäädä niiden ulkopuolelle. Erityisen huomion kohteena ovat peruskoulun jälkeen ilman jatko-opiskelupaikkaa olevat sekä peruskoulun jälkeiset opinnot keskeyttäneet nuoret. Etsivä nuorisotyö on luottamuksellista ja vapaaehtoista, ja se toteutetaan aina yhteistyössä nuoren kanssa. Etsivässä nuorisotyössä kartoitamme yhdessä nuoren elämäntilannetta ja tulevaisuutta.

Ohjaamo on toiminut jo vuodesta 2015 lähtien Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry:n toimesta. Ohjaamo aloitti toiminnan ensin ESR-hankkeena, mutta nykyisin toimii yhtenä osana vakituista toimintaa. Ohjaamossa on saatavilla etäpalveluna TE-palvelut ja KELA. Lähipalveluina saatavilla on psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotto (ma ja ti), etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta sekä työllistämishankkeita, esim. NaviGo (kevääseen 2023 saakka). Ohjaamon idea on toimia lähipalveluna, livenä ja oikea-aikaisesti alle 29-vuotiaille nuorille. Ohjaamo toimii nuorisotalo Stollessa.

Haapajärvellä toimivat järjestöt edistävät merkittävästi omalla toiminnallaan asukkaiden hyvinvointia. Järjestöt tekevät yhteistyötä mm. vanhus- ja vammaisneuvostossa ja Kyläneuvostossa. Kaupunki ja järjestöt tekevät yhteistyötä eri tavoin mm. juhlien ja tapahtumien järjestämisessä. Kaupunki antaa järjestöille korvauksetta toimi- ja kokoontumistiloja mm. monitoimitalolla ja kulttuuritalolla. Kaupunki myöntää järjestöille vuosittain kulttuuri-, nuoriso- ja liikunta-avutuksia sekä pyrkii tukemaan järjestöjen toimintaa tarjoamalla ilmaisia kokoontumistiloja. Urheiluseurojen aktiivinen ja laaja-alainen toiminta edistää kaikkien ikäryhmien hyvinvointia monin eri tavoin. Haapajärven Vanhainkotiyhdistys ry:llä on käynnissä mittavat muutostyöt 50 asunnon remontoinnissa esteettömäksi.

Kyläneuvoston jäseninä ovat kaikki Haapajärvellä toimivat kyläyhdistykset. **Kyläyhdistykset** tekevät erittäin merkittävää työtä kaikkien kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Kaupungin ja kyläyhdistysten yhteistyössä on toteutettu useita hankkeita esim. retkeilyreitistöjen ja esteettömien luonto- ja retkikohteiden rakentamisessa.

Haapajärven seurakunnan strategian suuntaviivat vuoteen 2025 ovat myös linjauksessa kaupungin hyvinvointistrategian kanssa. Teemana ja tavoitteena on "Ovet auki kohtaamiseen". Pidämme yllä toivoa, kuljemme ihmisten kanssa ja puhumme rohkeasti pääsanomaamme. Näillä linjauksilla keskitytään olennaiseen, eli ihmisten kohtaamiseen mitä erilaisimmissa ikävaiheissa ja elämäntilanteissa. Yhteistyö on vahvaa kaupungin varhaiskasvatuksen, koulutoimen, sosiaalitoimen, nuoriso- ym. palveluiden kanssa. Saamme yhdessä edistää haapajärvisten henkistä, fyysistä ja hengellistä hyvinvointia. Haapajärven seurakunta järjestää yksin tai yhteistyötahojen kanssa runsaasti konserttitoimintaa. Haapajärven seurakunta tekee yhteistyötä esim. koulujen, päivähoidon, perheiden ja ikääntyneiden kanssa työskentelevien kanssa. Lapsiperheiden hyvinvointiin on satsattu, haastavissa elämäntilanteissa tai taloudellisessa hädässä eläviä on kohdattu lähimmäisenrakkaudella.

Sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Sosiaali- ja terveystyöpalvelujen järjestäminen ja tuottaminen on siirtynyt 1.1.2023 alkaen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Jatkossa yhteistyötä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehdään Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kanssa.

3 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Laajan hyvinvointikertomuksen lisäksi kaupungin hyvinvoinnin ja edistämisen toimintaa ohjaavat muun muassa seuraavat suunnitelmat ja ohjeet:

- [Haapajärven varhaiskasvatussuunnitelma](#)
- [Haapajärven kaupungin sivistystyöpalvelujen opiskeluhoitosuunnitelma](#)
- [Haapajärven perusopetuksen laatu 2021-2023](#)
- [Harrastamisen Suomen malli](#)
- Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma 2024-2025 ([linkki päivitetään hyväksymisen jälkeen](#))
- [Kulttuurikasvatussuunnitelma](#)
- [Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022-2025](#)
- [Jokilatvan Opisto opetussuunnitelma 2023-2024](#)
- [Pohjois-Pohjanmaan Hyvinvointialueen strategia 2024-2025](#)
- Lastensuojeluohjelma

- Terveyden edistämishjelma
- Työsuojelun toimintaohje
- Henkilöstöhallinnon ohje
- Haapjärven seurakunnan strategia "[Ovet auki kohtaamiseen- suuntaviivoja vuoteen 2025](#)"

4 Hyvinvointisuunnitelma

Haapjärven kaupungin hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021-2025 sisältää kaupunkistrategian painopisteiden ja linjausten lisäksi selostuksen kaupungin nykyisistä toiminnoista sekä hyvinvointisuunnitelman mukaiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden toteuttamiseksi. Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti. Hyvinvointisuunnitelmassa on esitetty valtakunnallisista tietovarannoista saatavia indikaattoreita, jotka kuvaavat Haapjärven asukkaiden hyvinvointia ja sen muuttumista eri tavoilla.

Painopistealueista on johdettu tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla kaupungin toimintaa ja elinvoimaa edistetään asukkaiden parhaaksi. Hyvät peruspalvelut niin sosiaali- ja terveydenhuollossa (1.1.23 alkaen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue Pohde) kuin sivistys- ja teknisissä palvelusakin ovat hyvinvoinnin edistämisen kulmakiviä. Peruspalvelujen tuottamisen edellytyksenä on kaupungin ja paikkakunnan elinvoiman ja vetovoimaisuuden kehittäminen strategiassa esitetyillä eri tavoilla. Koulutuspalvelut sisällöllisesti ja myös tiloineen nähdään tärkeinä hyvinvoinnin lisäajina. Myös luonto- ja kulttuuriympäristö sekä niihin liittyvät toiminnot edistävät asukkaiden hyvinvointia.

Hyvinvointisuunnitelman painopistealueita ovat liikunta ja elintavat, osallisuus, sosiaalinen hyvinvointi ja kulttuurihyvinvointi. Hyvinvointisuunnitelmassa esitellään tarkemmat tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot sekä resurssit. Hyvinvointisuunnitelmaa hyödynnetään vuosittain talouden ja toiminnan suunnittelussa. Suunnitelman toteutumista tarkastellaan vuosittain hyvinvointiraportissa.

Suunnitelma on laadittu vuonna 2021, joten suunnitelmaan ei ole otettu mukaan 1.1.2023 alkaen Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen alaisuuteen kuuluvia sosiaali- ja terveystalveluita tai PPE-Köökki Oy:n alaisuuteen kuuluvia ateria- ja puhtauspalveluita.

Liikunta ja elintavat

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
Liikkumattomuuden vähentäminen	Liikuntakampanjoiden järjestäminen Liikuntapalvelut	<p>2023: Postilaatikkokuntoilukampanja, postilaatikkohiihtokampanja, Kevätkauhonnat 2.0 ja pyöräilyn kilometrikisa. Hiihto-, syys- ja joululomilla järjestetty koululaisille ilmaista toimintaa. Peruskoulun oppilaille tarjotaan ilmaisia uintivuoroja 2 kertaa/lukuvuosi. Uimahallin Seniorikortilla yli 70-vuotiaat saavat edullisia uintikertoja. Kaupungin henkilöstöä pyritään aktivoimaan ilmaisilla kuntosalivuoroilla ja SmartumPlus-edulla.</p> <p>2022: Vuonna 2022 järjestettiin postilaatikkohiihtokampanja sekä postilaatikkokuntoilukampanja. Hiihto-, syys- ja joululomalla järjestetään koululaisille ilmaista toimintaa.</p> <p>2021: Liikuntapalvelut järjestivät vuonna 2021 postilaatikkopyöräilykampanjan ja kävelykilometrikisakampanjan.</p>
	Lisätä koulujen ja urheiluseurojen sekä järjestöjen välistä yhteistyötä Perusopetus	<p>2023: Harrastamisen Suomen malli on jatkunut vuonna 2023 Haapajärven kaikilla peruskouluilla. Toteutuksessa on tehty yhteistyötä järjestöjen ja seurojen kanssa. Yhteistyötä urheiluseurojen ja järjestöjen kanssa on tehty myös Eräleirin, liikuntaharrastusten esittelypäivän ja hyväntekeväisysspesisottelun järjestämisessä. Kaikille seuroille ja järjestöille yhteinen Järjestöilta pidettiin 28.11.23.</p> <p>2022: Harrastamisen Suomen malli on laajentunut lukuvuonna 2022 - 2023 koskemaan kaikkia Haapajärven peruskouluja. Tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä.</p> <p>2021: Aloitettu vuonna 2021 kyläkouluilla (4 kpl) harrastamisen Suomen mallin avulla. Tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisa ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä. Opetus- ja kulttuuriministeriön avustushaku kunnille Harrastamisen Suomen mallin mukaiseen toimintaan lukuvuonna 20222023 on avattu helmikuun puolessa välissä. Avustuksiin on varattu 14,5 miljoonaa euroa.</p>
	Liikuntaneuvonnan lisääminen. Hyvinvointineuvola-kokeilu. Hank-	<p>2023: Liikkeellä hyvää -hankkeen liikuntaneuvojan toimesta kartoitettiin ikäihmisten ja vähän liikkuvien aikuis-</p>

<p>erahoitusta liikuntaneuvojan palkkaukseen. Liikuntapalvelut, terveystyöpalvelut</p>	<p>ten ihmisten liikunnallisen elämäntavan tukemista ja edistämistä, toteutettiin terveyttä edistäviä kaikille avoimia yleisöluentoja sekä etsittiin rajapintoja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen elintapaneuvonnan kanssa. Hankkeessa järjestettiin liikuntaneuvontaa ja erilaisia liikuntaryhmiä sekä keskustassa että kylillä. Lisäksi kaupungin kotisivuille koottiin lista linkeistä valmiisiin jumppa- ja liikuntaohjeisiin. Ronkkaan ja Tiitonrannalle on tehty kuvalliset ja kirjalliset esimerkit kuntoportaissa tehtävistä liikkeistä. Luontoliikuntaa on edistetty järjestämällä yhteisretkiä luontokohteisiin.</p> <p>Moniammatillista yhteistyötä neuvolan ja sosiaalipalveluiden kanssa on tehty aktiivisesti vuonna 2023. Yhteisövaikuttavuuden toimintamallia perhekeskuspalveluissa on kehitetty ja jalkautettu käytäntöön. Kyseessä on sote-palveluiden osalta pitkälle sama malli kuin hyvinvointineuvola.</p> <p>2022: Hyvää liikkella -hanke haku kesken (liikuntaneuvonta ja elintapaohjaus) Neuvolan kanssa on sovittu hyvinvointineuvola-yhteistyöstä. Neuvolasta voidaan tehdä perheelle ohjaus liikuntaneuvontaan liikuntakoordinaattorin "vastaanotolle". Perhe voi halutessaan siis saada liikuntaneuvontaa. Toistaiseksi ohjauksia ei ole vielä tullut, toiminta on vielä lähtökuopissaan.</p> <p>2021: Suunnitteluvaiheessa.</p>
<p>Tiitonrannan kevyen liikenteen väylän rakentaminen ja muut hankkeet. Tekniset palvelut, kyläyhdistykset ja Ely-keskus</p>	<p>2023: Teknisissä palveluissa on toteutettu useita kuntalaisten viihtyvyyttä ja liikenneturvallisuutta parantavia hankkeita. Uuden K.J. Ståhlbergin koulun rakentaminen on aloitettu, terveyskeskuksen laajennus on valmistunut syksyllä, monitoimitalolle on tehty peruskorjauksia, katujen ja urheilualueiden valaistusta on rakennettu ja uusittu sekä uusien lähiliikuntapaikkojen suunnittelua ja rakentamista on aloitettu. Tiitonrannan kevyenliikenteenväylä on edelleen valmisteluvaiheessa.</p> <p>Retkeilevä Haapajärvi kehittämis- ja investointihanke on kylien yhteinen hanke, jolla on kehitetty ja rakennettu Haapajärven alueen kylille ulkoilureittejä ja luontokohteita. Luontoliikkumista on edelleen kehitetty retkeilyreitistöjen markkinoimisella yhteistyössä kyläyhdistysten kanssa. Hankkeelle on haettu jatkohanketta loppuvuodesta 2023.</p> <p>Liikkumattomuuden esteitä on pyritty poistamaan opasteilla sekä liikuntapaikkojen ja retkeilyreittien esittelyllä tapahtumissa, kotisivuilla ja Visit Haapajärvi -sivustolla.</p> <p>2022: Suunnittelu on käynnissä</p> <p>2021: Tiitonrannan kevyenliikenteenväylä on suunnitteluvaiheessa. Koivuhaan pallokentän rakentaminen meneillään. Koivuhaan asuinalueen kehittäminen aloitettiin kuivatusojien kaivamisella ja maisemanhoitosopimuksella. Vitikanpuiston suunnittelu.</p>

		<p>Vitikanpuiston kevyenliikenteenväylän rakentaminen ja valaistus. Rotarypuiton kevyenliikenteenväylän peruskorjaus valmistui. Tenniskenttien pinnoitus valmistui. Parkkilan rantapolun rakentaminen yhteistyössä kyläyhdistyksen kanssa. Venlankadun kevyenliikenteenväylän rakentaminen aloitettiin. Valtakadun kevyenliikenteenväylän rakentaminen välillä liikenneympyrä - Haarapuhdon risteys valmistui. Retkeilevä Haapajärvi-hanke päättyi ja retkeilyreitistö valmistui.</p>
	<p>Koulujen kerhotoiminnan lisääminen. Perusopetus</p>	<p>2023: Harrastamisen Suomen malli toimii kaikissa Haapajärven peruskouluissa. Liikunnallisten kerhojen lisäksi on järjestetty mm. luovan kirjoittamisen kerhoja, lautapelikerhoja, moottorikerhoja ja eläinkerhoja. Kerhotoimintaa on vahvistettu myös OKM:n avustuksen turvin.</p> <p>2022: Harrastamisen Suomen malli on laajentunut kaikkiin Haapajärven peruskouluihin. Varsinaisten kerhotoimintojen sijasta on nämä pystytty korvaamaan pitkälti Harrastamisen Suomen mallilla ja OKM:n rahoilla. Niitä on saatu Haapajärven yläasteen osalta myös huomattavasti monipuolistettua.</p> <p>2021: Koulujen kerhotoiminta on jatkunut vuoden 2021 aikana peruskouluissa, tosin vähenevän valtiontuen avulla. Kyläkouluilla on aloitettu Suomen harrastamisen malli-hankeen avulla liikuttaminen. Tämä laajenee 2022 KJS:n sekä yläkoulun puolelle.</p>
<p>Olemassa olevat sisäliikuntatilat mahdollisimman tehokkaaseen käyttöön.</p>	<p>Koulujen liikuntatilojen kartoitus. Tilojen markkinointi ja tehokas käyttö. Liikuntapalvelut</p>	<p>2023: Kyläkoulujen liikuntatilat on kuvattu ja niistä on laadittu mainokset kaupungin tiedotuskanaviin. Koulujen liikuntatiloja on mahdollista varata/vuokrata yksityiseen käyttöön ottamalla suoraan yhteys koulun johtajaan.</p> <p>2022: Koulujen liikuntatiloja on mahdollista varata/vuokrata yksityiseen käyttöön ottamalla suoraan yhteys koulun johtajaan.</p> <p>2021: Koulujen saleihin tutustuttu ja niistä mainostettu.</p>

Osallisuus

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
Digivalmiuksien kehittäminen	Kansalaisopiston tietotekniik-	2023:

	<p>kakurssit ja opetusklinikka Jokilatvan opisto</p>	<p>Jokilatvan opisto järjesti keväällä 2023 Tietotekniikan-opetusklinikan, jossa annettiin tieto- ja viestintäteknikan yksilöopetusta oman älylaitteen käyttöön.</p> <p>2022: Jokilatvan opisto järjesti keväällä ja syksyllä 2022 Tietotekniikan -opetusklinikan, jossa annettiin 3 x 45 min opetuskokonaisuutta yksilöopetusta oman tietotekniikkalaitteen käyttöön. Kurssi räätälöitiin oppilaan tarpeiden mukaan.</p> <p>2021: Jokilatvan opisto järjesti keväällä ja syksyllä 2021 Tietotekniikan -opetusklinikan, jossa annettiin yksilöopetusta oman tietotekniikkalaitteen käyttöön.</p>
	<p>Digitukipisteen ylläpito ja digipisteestä tiedottaminen lehdissä ja tapahtumissa. Kirjasto</p>	<p>2023: Kirjasto antaa digitukea verkkoasiointiin ja mobiililaitteiden käyttöön, opastaa kirjaston omien elektronisten aineistojen sekä netin peruskäytössä. Digituesta tiedotetaan kaupungin nettisivuilla ja kirjastossa sekä käydään esittelemässä palvelua järjestöjen tapaamisissa. Nuorisotalo Stollessa KELA:n palvelupiste, joka palvelee digiasioiden hoitamisessa kaikenikäisiä asiakkaita arkin klo 9-15.</p> <p>2022: Kirjasto antaa digitukea verkkoasiointiin ja mobiililaitteiden käyttöön, opastaa kirjaston omien elektronisten aineistojen sekä netin peruskäytössä. Digituesta tiedotetaan kaupungin nettisivuilla ja kirjastossa sekä käydään esittelemässä palvelua järjestöjen tapaamisissa.</p> <p>2021: Kirjasto antaa digitukea verkkoasiointiin ja mobiililaitteiden käyttöön, opastaa kirjaston omien elektronisten aineistojen sekä netin peruskäytössä. Digituesta tiedotetaan kaupungin nettisivuilla ja kirjastossa sekä käydään esittelemässä palvelua järjestöjen tapaamisissa.</p>
	<p>Sote-digiosaamisen kehittäminen. Lisätty vuodelle 2023.</p>	<p>2023: Haapajärven Eläkeläiset ry yhteistyössä vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa järjesti Pohteen järjestöavustuksen tukemana kaikille ilmaista koulutusta sote-digiosaamisen tukemiseksi. Hankkeessa toteutettiin käytännön tasolla tapahtuvaa ohjausta ja opastamista digitaalisten sotepalvelujen käyttöön asukkaiden omilla laitteilla.</p>
<p>Järjestöjen toiminnan aktiivointi mm. yksinäisyyden vähentämisessä.</p>	<p>Kaupungin järjestämät järjestöjen kevät- tai syyskahvit. Hallintopalvelut, järjestöyhdyshenkilö ja</p>	<p>2023: Kaupungin ja järjestöjen yhteinen Järjestöilta järjestettiin 28.11.2023 valtuustosalissa. Järjestöille on lähestytty ja kehoitettu rekisteröitymään ja kertomaan toiminnastaan lahella.fi-palveluun. Samalla on kerrottu järjestöyhdyshenkilön vaihtumisesta ja yhteistyön aktivoimisesta. Järjestöjen</p>

	hyvinvointikoordinaattori	<p>yhteystietoja on päivitetty. Lahella.fi- palvelua on esitelty Järjestöillassa.</p> <p>Vanhus- ja vammaisneuvosto on järjestänyt kaikille avoimia tapahtumia, joiden kautta osallistumisen kynnystä on pyritty madaltamaan.</p> <p>2023 valmistuneeseen Lasten ja nuorten harrasteoppaaseen on koottu myös urheiluseurojen ja järjestöjen toiminnan kuvauksia ja yhteystietoja.</p> <p>2022: Järjestöjen syyskahvit pidettiin 24.11.2022 lukion kansankynttiläsalissa.</p> <p>2021: Ei voitu järjestää vuonna 2021 koronapandemian vuoksi.</p>
	Selänteen seniorimessut Selänteen vanhuspalvelut	<p>2023: PPKY Selänteen toiminta on päättynyt 31.12.2022.</p> <p>2022: Seniorimessut järjestettiin monitoimitalossa. Kirjasto ja kulttuuripalvelut osallistuivat seniorimessuille.</p> <p>2021: Siirtyivät vuodella eteenpäin koronatilanteen vuoksi</p>
	Järjestöjen yhteystiedot ja toiminnan kuvaus näkyväksi ja ajantasaiseksi. Järjestöyhdyskunta ja järjestöt	<p>2023: Järjestöjen tietoja on päivitetty. Järjestöille on markkinoitu ja opastettu Lähellä.fi -palvelun käyttöönottoa.</p> <p>2022: Kaupungin nettisivujen yhteystietoja päivitetään, kun järjestöt ilmoittavat tiedot. Järjestöjen tulisi ilmoittaa tietonsa myös lahella.fi -palveluun.</p>
Asukkaiden uudet vaikutusmahdollisuudet kaupungin toimintaan	Asukasfoorumi torilla kerran vuodessa yhdessä valtuutettujen ja viranhaltijoiden kanssa. Hallintopalvelut ja luottamushenkilöt	<p>2023: Asukasfoorumi järjestettiin torilla 8.6.2023.</p> <p>2022: Päätettiin, että Asukasfoorumi toteutetaan 8.6.2023 torilla.</p>
	Strategian laadinnan asukaskysely kehittämiskohteista. Hallintopalvelut	<p>2023: Hyvinvoiva Haapajärvi -kyselyä toteutettiin kolmessa eri yleisötapahtumassa kesän ja syksyn aikana. Kyselyn tulokset on viety tiedoksi johtoryhmälle.</p> <p>2022: Strategia hyväksytty valtuustossa kesäkuussa 2022.</p> <p>2021:</p>

		<p>Asiakaskysely on toteutettu syksyllä 2021. Maakunnallinen hyvinvointikysely, minun arkeni ja elämäni, toteutettiin keväällä 2021.</p>
	<p>Koivuhaan alueen kehittämisen asukaskysely.</p>	<p>2023: Kyselyn mukaisia toimenpiteitä valmistellaan ja toteutetaan. 2022: Kyselyn mukaisia toimenpiteitä valmistellaan ja toteutetaan. 2021: Asukaskysely valmistui kesällä 2021.</p>
<p>Nuorten harrastustoiminnan kehittäminen</p>	<p>Kerhotoiminnan vahvistaminen.</p>	<p>2023: Harrastamisen Suomen mallin kautta on lisätty peruskoulujen kerhotoimintaa. Kerhotoimintaa järjestävät monipuolisesti myös seurakunta, 4H-yhdistys, MLL ja kyläyhdistykset. 2022: Ilmaista kerhotoimintaa on tarjottu eskari- ja kouluikäisille laadukkaasti seurakunnan työntekijöiden ja koulutettujen kerhohajaajien voimin. Monen lapsen yksinäisyyttä on pystytty lievittämään myös henkilökohtaisten keskustelujen kautta 2021: Seurakunta on saanut iloa monesta uudesta erilaisesta kerhosta, jossa kävijät ovat iältään 5-13 v. Kerhohajaajat ja työntekijät ovat sitoutuneet kohtaamaan lapsia ja nuoria erilaisten toimintamuotojen äärellä ja siinä ohessa kuulemaan monta iloa ja monta murhetta.</p>
	<p>Nuorten harrastemessujen järjestäminen. Nuorisopalvelut, liikuntapalvelut, Jokilatvan opisto, kulttuuripalvelut, seurakunta ja järjestöt</p>	<p>2023: Harrastusten esittelypäivä pidettiin Ronkaalassa toukokuussa. Tapahtumaan osallistui noin 700 lasta. Harrastuksia oli esittelemässä paikallisia urheiluseuroja ja muita toimijoita. 2022: Syksyllä 2022 järjestettiin Ronkaalan alueella liikuntaharrastusten esittelytapahtuma yhteistyössä paikallisten urheiluseurojen ja koulujen kanssa. Tapahtumassa paikalliset urheiluseurat esittelivät omaa toimintaansa ja harrastusmahdollisuuksia matalalla kynnyksellä. Tapahtuma sai innostuksensa Harrastamisen Suomen mallin ajatuksesta, että kaikilla lapsilla olisi jokin harrastus. Koulujen kautta meni viestiä tapahtumasta jokaiseen perheeseen.</p>
<p>Aktivoituminen ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnista</p>	<p>Tukihenkilö, matalan kynnyksen palvelupisteet ikäihmisille sekä hyvinvointi- ja kulttuurireseptit PPKY Selänne</p>	<p>2023: Perheneuvolan chat-palvelu oli kokeilussa vuonna 2022 ja käyttö oli erittäin vähäistä. Tämän vuoksi vuodelle 2023 sitä ei jatkettu, päätös tehtiin Ppky Selänteen aikana. Vuoden 2023 aikana on selkeytetty perheneuvolan toiminta selkeästi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin sekä kasvatusta- ja perheneuvontaan. Hyvinvointialueella on kehitetty koko aluetta</p>

		<p>koskeva matalan kynnyksen apu ja tukipalvelu ja käytössä on myös digitaaliset palvelut. Toiminta on saanut hyvän vastaanoton ja käyttö on ollut aktiivista.</p> <p>2022: Matalan kynnyksen palvelupiste tiistaisin kirjasto-kulttuuritalon aulassa. Perheneuvolan chat-palvelu oli kokeilussa vuonna 2022 ja käyttö oli erittäin vähäistä.</p> <p>2021: Matalan kynnyksen palvelupiste tiistaisin kirjasto-kulttuuritalon aulassa.</p>
--	--	---

Sosiaalinen hyvinvointi

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
Matalan kynnyksen mielenterveyspalvelujen lisääminen	<p>Perheneuvolan chat -palvelun ja somen tunnetuksi tekeminen. Tiedon ja ohjeiden: arjessa jaksaminen jakaminen, matalan kynnyksen apua ja tukea. Mahdollisesti tähän järjestötoimintaa mukaan ilta-ajan ohjaus ja neuvonta.</p> <p>Ppky Selänne / perheneuvola, yhteistyökumppanit</p>	<p>2023: Jokilaaksojen Ohjaamossa walk-in periaatteella ma ja ti psyk.sairaanhoitajan vastaanotto nuorille. Pohteella käynnistynyt Mielenterveys-chat, joka palvelee arkisin 8-20. Palvelu on käytössä 16-vuotta täyttäneille.</p> <p>2022: Selänteen matalan kynnyksen neuvontapiste tiistaisin kirjaston aulassa. Jokilaaksojen Ohjaamossa walk-in periaatteella ma ja ti psyk.sairaanhoitajan vastaanotto nuorille. Mielenterveysviikko 47, ohjelmasta tiedotettu koulujen Wilman kautta koteihin.</p> <p>2021: Perheneuvolan chat otettu käyttöön ja se palvelee ma, ke ja pe klo: 12-13. Chatissä on asiakkaalle mahdollista vahvatunnistautuminen.</p> <p>selanteen_perheneuvola instagram-sivusto otettu käyttöön.</p>
Päihteiden käytön vähentäminen	<p>Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma päivitetään vastaamaan tämän hetken tilannetta ja tarpeita.</p> <p>Nuorisopalvelut ja yhteistyökumppanit</p>	<p>2023: Ehkäisevän päihdetyön suunnitelma on päivitetty vuosille 2024-2025.</p> <p>2022: Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa.</p>
	<p>Nuorisotalolla jaetaan tietoutta päihteiden terveystarpeista, haitoista ja vaaroista. Koulupäivystyksissä päihteet aiheena.</p>	<p>2023: Kouluilla ehkäisevää päihdetyötä tehdään pitkäjänteisesti pitkin lukuvuotta valistamalla, esim. aamunavauksien kautta ja erityisesti opiskeluhoitohenkilöstön toimesta. Tämän lisäksi yläasteella järjestetään Ehkäisevän päihdetyön viikko vuosittain erilaisin ohjelmin yhteistyössä eri tahojen kanssa.</p>

	Nuorisopalvelut	Nuorisotalo Stollega on jaettu tietoutta päihteiden vaaroista. 2022: Ehkäisevän päihdetyön viikolla järjestettiin useamman kunnan yhteinen tapahtuma nuorille Nivalan Tuiskulassa. 2021: Nuorille on jaettu tietoutta päihteiden vaaroista nuorisotilalla ja yläkoululla.
	Opiskeluterveydenhuollon/terapiapalvelujen/etsivän nuorisotyön/nuorisotoimen/sivistystöoimen järjestämä yhteinen teemapäivä päihteistä. Ppky Selänne, nuorisopalvelut ja perusopetus	2023: Ehkäisevän päihdetyön viikko yläasteella viikolla 47. 2022: Päihteiden vastainen viikko yläasteella viikolla 47. 2021: Ehkäisevän päihdetyön viikolla järjestetty tapahtumia.
	Neuvolassa käytössä AUDIT-kysely kaikille lapsiperheille. Ppky Selänne Neuvola	2023: Neuvolassa on Audit-kysely kaikille lapsiperheille ja odottaville vanhemmille. 2022: 2021: Käytössä neuvoloissa ja kouluilla.
Vanhemmuuden tukeminen	Pilottikokeilu ensimmäisen lapsen saaneiden perheiden kotiin tehtävästä kotikäynnistä yhdessä terveydenhoitajan kanssa, jossa kerrottaisiin lapsiperheiden palveluista ja samalla kartoitettaisiin onko perheellä huolenaiheita /tuen tarpeita. Ppky Selänne / lapsiperheiden palvelut	2023: Vuonna 2023 lapsiperheillä (uudet asiakkaat) ollut mahdollisuus saada lapsiperheiden kotipalvelua kahden viikon aikajaksolla 15 h maksutta. 2022: Edelleen tarjottu ensimmäisen lapsen saaneille perheille ja monikkoperheille mahdollisuus kahteen maksuttomaan kotipalvelukäyntiin. 2021: Ensimmäisen lapsen saaneille perheille ja monikkoperheille tarjottu mahdollisuus kahteen maksuttomaan kotipalvelukäyntiin.
	Apua lapsiperheille -napin käyttöönotto ja siitä tiedottaminen. Ppky Selänne lapsiperheiden palvelut	2023: Pohteella ei ole ollut vastaavaa Pyydä apua-nappia käytössä. Käyttöönotto suunnitellussa. Pohteelle on kehitetty yksi yhteinen, mutta paikkakunnittain oikeaan paikkaan ohjautuva Pyydä Apua lomake, joka löytyy Pohteen sivuilta. 2022:

	<p>Pyydä apua -napista tiedottamista jatkettu verkostoissa. Pyydä Apua nappi oli käytössä Ppky Selänteen aikana alkaen vuodesta 2022. Palvelun käyttö oli yksittäisten paikkakuntien osalta vähäistä, mutta tärkeä osa toimintaa ja mahdollisti perheille matalan kynnyksen pyytää apua 24 / 7.</p> <p>2021: Pyydä apua-nappi Selänteen nettisivuilla otettu käyttöön syyskuussa ja siitä ollut lehtijuttu Selänteen ilmoitusliitteessä marraskuussa. Erilaisissa yhteistyöpalavereissa kerrottu Pyydä apua-napin käyttöönotosta.</p>
<p>Lapsiperheiden palveluiden ja perheneuvolan henkilöstön jalkautuminen vanhempainiltoihin, perhekerhoihin jne. kertomaan sosiaalitoimen palveluista. Ppky Selänne lapsiperheiden palvelut ja perheneuvola, yhteistyökumppanit</p>	<p>2023: Vuoden 2023 aikana ei Haapajärvellä lapsiperheiden sosiaalipalveluissa ole pystytty irrottautumaan infotilaisuuksiin. Uuden rakentaminen on ollut aikaa ja energiaa vievää, mutta jatkossa toivottavasti pystymme panostamme myös tällaiseen yhteistyöhön enemmän.</p> <p>2022: Yhteinen leiripäivä 6 perheelle Honkaniemen leirikeskuksessa yhdessä seurakunnan kanssa</p>
<p>Ihmeelliset vuodet vanhempainryhmä ja vanhemmutta tukevien digitaalisten palveluiden käyttöönotto. Ppky Selänne lapsiperheiden palvelut</p>	<p>2023: Ihmeelliset vuodet vanhempainryhmästä on toteutettu yksi ryhmä, johon osallistui perheitä Haapajärveltä ja Reijärveltä. Ryhmä päättyi helmikuussa 2023, ryhmän toteutus onnistui hyvin ja saatujen palautteiden mukaan osallistuneet perheet hyötyivät ryhmästä. Pohteella ei vielä vuonna 2023 ole käynnistynyt vastaavaa ryhmätoimintaa. Ryhmätoiminnat suunnitellussa vuodelle 2024.</p> <p>2022: Ihmeelliset vuodet vanhempainryhmä aloittanut kokoontumiset</p> <p>2021: Perheillä mahdollisuus maksuttomaan Perhepolku- verkkovalmennukseen. Otettu käyttöön kohdennetut Voimaperheet -digitaaliset hoito-ohjelmat: Huomaa hyvä lapsessasi ja Ole läsnä lapsellesi.</p>
<p>Perhekeskus toiminnan kehittäminen. Monitoimijainen verkosto</p>	<p>2023: Pohteen aikana on panostaneet systeemiseen työotteeseen, johon on koulutettu henkilöstöä. Systemisen työotteen perusajatuksena on yhdessä tekeminen ja yhteisen käsityksen muodostaminen asiakkaan asiassa. Pohteella on painotettu asiakastyössä monialaista verkostoyhteistyötä, jossa asiakkaan ja perheen asian ympärille kokoontuvat hänen asioissaan työskentelevät ammattilaiset. Monialaisuus turvaa asiakkaan ja perheen tilanteen ymmärtämisen laajemmin sekä sitä kautta työskentelyn vaikuttavuuden kasvamisen, kun eri ammattilaiset antavat omaa näkemystään tilanteeseen. Monialaisuuden etuna on myös se, että mukana olevat eri toimijat ovat tietoisia, mitä muussa palvelussa tapahtuu. Työtä ja</p>

		<p>työskentelytapoja kehitetään edelleen ja tavoitetilana on, että verkostotyö on jokaisen ammattilaisen perusarkea.</p> <p>2022: Perhekeskuskäsikirja valmistunut.</p> <p>2021: Perhekeskuskäsikirjan laatiminen monitoimijaisen verkoston yhteistyönä aloitettu.</p>
Sosiaalinen kuntoutus tunnetaan ja toimintamalli toimii	<p>Tiedottaminen Selänteen ja kaupungin henkilöstölle sekä kolmannen sektorin toimijoille.</p> <p>Ppky Selänne Yhteiskehittäminen eri toimijoiden kanssa. Ppky Selänne ja eri toimijat yhdessä</p>	<p>2023: Sosiaalisen kuntoutuksen kehitystä on viety eteenpäin ja toimintamallia on selkeytetty yhteistyössä kuntouttavan työtoiminnan, päivätoiminnan ja sosiaaliohjauksen / sosiaalityön kanssa.</p> <p>2022: 2021: Sosiaalinen kuntoutus toimii ja siitä on tiedotettu yhteistyökumppaneita. Tietoisuus sosiaalisesta kuntoutuksesta ja sen mahdollisuuksista on kasvanut.</p>

Kulttuurihyvinvointi

Tavoite	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit
Kulttuurista hyvinvointia avo- ja asumispalvelujen asiakkaille ja asukkaille	<p>Työkaluja ja sisältöjä elävöittämään palveluasumisyksiköiden arkea.</p> <p>Kirjasto, kulttuuripalvelut, palveluyksiköiden ohjaajat, järjestöt</p>	<p>2023: Rolf Wirtanen kävi lokakuussa esiintymässä Koivikon palveluasumisyksikössä. Tuokio lapin tunnelmaa -esitys koostui valokuvista, musiikista ja tarinoista. Marraskussa palvelutalossa vieraili Kuopion kaupunginteatterin ja Vaara kollektiiviin musiikkipitoinen teatteriesitys Isoisäni kuplettimaakari. Muistelulaukut lainattavina kirjastossa.</p> <p>2022: Koivikon palveluasumisyksikössä oli toukokuussa duo Junnu & Ilpo soittamassa, laulamassa ja jututtamassa asukkaita. Kesäkuussa toteutettiin Lintu lensi oksalle -konsertti, jossa ikäihmiset pääsivät myös itse soittamaan, laulamaan ja leikkimään. Lokakuussa kansanmusiikkiyhtye Rällä esiintyi, laulatti ja leikkitti kuulijoita. Muistelulaukut lainattavina kirjastossa. Vanhustenviikolla elokuvanäytöksiä kirjaston toimesta kulttuurisalissa.</p> <p>2021: Kirjastosta on lainattavissa muistelulaukkuja viriketoiminnan järjestämiseksi vanhuksille. Muistelulaukut sopivat käytettäväksi myös päiväkodeissa ja kouluissa.</p>

		<p>Koivikon palveluasumisyksikössä toteutettiin kesällä 2021 Uulun Säveliä Suomesta -konsertti. Ikäihmiset pääsivät tutustumaan erilaisiin soittimiin, soittamaan niitä sekä laulamaan osana konserttia.</p>
<p>Lapsiperheiden tukeminen kulttuurielämysten saamisessa</p>	<p>Maksuttomia ja edullisia tapahtumia. Taloudellisissa vaikeuksissa oleville lapsiperheille ilmaislippuja. Kirjasto, kulttuuripalvelut, Jokilatvan opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu, seurakunta, järjestöt, sosiaalipalvelut</p>	<p>2023: Helmikuussa järjestettiin lastenteatteriesitys Tatu ja Patu, elämä ja teot sekä Hiutalehipat -lastentapahtuma. Kevään aikana kirjastossa oli lasten tekemiä ja lapsille suunnattuja näyttelyitä. Perinteinen Teepiknik-tapahtuma kokosi kaikenikäisiä Ronkaalan rantaa heinäkuussa. Tapahtumassa oli runsaasti ohjelmaa lapsille ja muille leikkimielisille. Kesän aikana järjestettiin neljä Taidelaboratorio -tapahtumaa, joihin osallistui runsaasti myös lapsia ja lapsiperheitä. Kotona lapsia hoitavat vanhemmat ovat löytäneet myös syksyllä järjestettävän Mikkelin Markkinat -tapahtuman. Joulukuussa lapset ja lapsiperheet pääsivät seikkailemaan Joulupolku-tapahtumassa. Kaikki tapahtumat, teatteriesitystä lukuunottamatta, olivat täysin maksuttomia ja avoimia kaikille. Teatteriesitykseen oli viiden euron hintaiset pääsyliput, joiden avulla kontrolloitiin saliin mahtuvan yleisön määrää. Vähävaraisilla oli mahdollisuus saada ilmaislippuja. Kirjastossa aloitettiin syksyllä säännöllinen Lasten lauantai -toiminta, jonka tiimoita järjestetään noin 2 kk:n välein ilmainen päiväkotikiikisille suunnattu lastentapahtuma. Hyvinvointialueen käynnistämisen Kaikukortti-pilotin valmistelevia töitä on tehty, Kaikukortti-kohteita ja jakajatahoja on kartoitettu ja toiminta käynnistyy alkuvuodesta 2024.</p> <p>2022: Maaliskuussa järjestettiin Viri-viri Tik Tak -satukomedian esitys. Kesäkuussa järjestettiin osallistava Metsänpeitossa -konsertti sekä Kantele- ja Soitinhupia! -työpajat. Teepiknik-tapahtumassa heinäkuussa oli paljon ohjelmaa lapsille ja lapsiperheille. Lokakuussa kansanmusiikkiyhtye Rällä soitti ja leikkitti lastenmusiikkikonsertissa. Konsertteihin ja työpajoihin oli vapaa pääsy. Kirjastossa tapahtumia lapsille ja lapsiperheille kesällä, hiihto ja syyslomalla sekä muissa lasten tapahtumissa. Nuoriso-, kulttuuri- ja liikuntapalvelut, kirjasto, seurakunta, 4H-yhdistys yms. toimijat järjestivät kaikille avoimen joulupolku-tapahtuman.</p> <p>2021: Kesällä 2021 järjestettiin Uulun Muurikki ja metsän väki -konsertti kotiseutumuseolla ja Biisipaja K.J. Ståhlbergin museolla. Konserttiin ja pajaan oli vapaa pääsy. Kaikille avoimessa ja maksuttomassa Teepiknik-tapahtumassa oli runsaasti ohjelmaa myös lapsille ja lapsiperheille. Syksyllä 2021 toteutui Teatteri Kurnuttavan Sammakon esitys Hyvää huomenta Apo Apponen. Pääsyliput maksoivat 5 euroa ja vapaalippuja oli mahdollisuus saada sosiaalitoimen kautta. Muut lapsille ja lapsiperheille suunnatut kulttuuripalveluiden tapahtuman peruuntuivat koronapandemian vuoksi.</p>

		<p>Kirjaston 170-juhlaviikon lastentapahtuma Pikkuli toteutui, kuten myös muut juhlaviikon tapahtumat. Itse juhla peruuntui koronarajoitusten kiristymisen vuoksi.</p> <p>Koronatilanteen vuoksi kirjastossa ei järjestetty muita isoja tapahtumia.</p> <p>Haapajärven yläaste osallistui Taidetestaajat tapahtumiin. Jokaiselle 8. luokalle varattiin lukuvuodelle kaksi taidevierailua oman tai naapurimaakunnan taidekohteisiin. Kysymyksessä on Valtioneuvoston tukema toiminta, josta koulu maksaa itse mm. sijaskulut - tämän panostuksen Haapajärven yläaste on halunnut tehdä. Taidetestaajat-toimintaa tuottaa Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto. Toiminta käynnistyi Suomen Kulttuurirahaston aloitteesta lukuvuosina 2017-2020. Päärahoittajana toimivan Kulttuurirahaston lisäksi mukaan lähti Svenska kulturfonden. Syksyllä 2020 rahoittajien joukkoon liittyi eduskunnan päätöksellä Suomen opetus- ja kulttuuriministeriö. Taidetestaajat on Suomen suurin kulttuurikasvatusohjelma, joka tarjoaa kaikille Suomen kahdeksaluokkaisille ja heidän opettajilleen 12 vierailua lukuvuodessa korkealaatuisen taiteen pariin. https://taidetestaajat.fi/. Syksyllä 2021 Haapajärven yläaste osallistui Oulun Valveessa pidettyyn Flow -sirkuksen: Der Lauf.</p>
	<p>Yhteistyön kehittäminen neuvolan ja sosiaalipalveluiden kanssa. Esite kulttuuripalveluista (kirjasto, kulttuuripalvelut, Jokilatvan opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu, seurakunta, järjestöt jne.) jaettavaksi neuvolassa. Kirjasto, kulttuuripalvelut, Jokilatvan opisto, Jokilaaksojen musiikkiopisto, Tanssiopisto Uusikuu, seurakunta, järjestöt jne. sekä neuvola ja sosiaalipalvelut</p>	<p>2023:</p> <p>2022:</p> <p>Esite valmistui ja jaetaan neuvoiloihin.</p>
<p>Kulttuurikasvatus kiinteäksi osaksi koulujen ja päiväkotien arkea</p>	<p>Kulttuurikasvatussuunnitelman päivittäminen ja jalkauttaminen kouluihin ja päiväkoteihin. Koulut, päiväkodit, kulttuuripalvelut, kirjasto, Jokilatvan opisto, seurakunta, järjestöt ja yhdistykset</p>	<p>2023:</p> <p>Kevätlukukauden ja syyslukukauden 2023 aikana alakoululaisille järjestettiin seitsemän Uulun sirkuskonserttia monitoimitalolla huhtikuussa ja kaksi Kajaanin kaupunginteatterin Kepparit - valoa pimeyteen - esitystä syyskuussa. Varhaiskasvatuksen lapsille järjestettiin kuusi Kajaanin kaupunginteatterin Tanttarella -teatteriesitystä. Elo - syyskuussa viidensien ja kahdeksansien luokkien oppilaat tutustuivat presidentti K.J. Ståhlbergin lapsuudenkotimuseoon opastetuilla kierroksilla. Kahdeksansien luokkien oppilaat osallistuivat Veteraanipäivän kunniakäyntiin sankarihautausmaalla ja juhlaan seurakuntakodilla. Joulukussa lukion oppilaat osallistuivat Itsenäisyyspäivän tapahtumiin saattesanojen lausujina ja seppeleenlaskijoina sekä osallistuivat juhlaan seurakuntakodissa. Lisäksi kaikille ikäluokille tarjottiin mahdollisuus tutustua kirjastossa oleviin näyttelyihin ympäri vuoden. Marras-joulukuussa esillä oli Oulun taidemuseon Pienet tilat -näyttely, johon liittyi valmiit oppimateriaalit ja tehtävät eri ikäluokille.</p>

		<p>Kirjasto toteuttanut koko vuoden kulttuurikasvatussuunnitelmaa ja taannut sen avulla koko ikäluokan läpileikkaavat lukemisen edistämistä tukevat toimenpiteet eri ikäluokkien kanssa.</p> <p>2022: Varhaiskasvatuksen, peruskoulun ja lukion kulttuurikasvatussuunnitelma päivitettiin. Uusittu suunnitelma otetaan käyttöön 2023. Tammikuussa kyläkouluilla kiersi osallistava Aava -veden kiertokulku -konsertti. K.J. Ståhlbergin koulun 3 - 6 -luokkalaisten esitykset toteutettiin monitoimitalolla. Helmikuussa ryhmä 9-luokkalaista tutustui Marika Majjalan taidennäyttelyyn taiteilijan opastuksella. Oulun taidemuseon Minitaidekaappi kiersi päiväkoteja syyskuun ajan. Yläasteen oppilaat osallistuivat sirkuspajoihin marraskuussa. Vuonna 2022 Haapajärven yläaste osallistui jälleen kerran Taidetestaajat tapahtumiin. Jokaiselle 8. luokalle varattiin lukuvuodelle kaksi taidevierailua oman tai naapurimaakunnan taidekohteisiin. Tällä kertaa kaikki 8. luokkalaiset olivat Ylivieskan Akustiikassa Nuorten Sävellahja - konsertissa. Kirjasto toteuttanut koko vuoden kirjastokasvatussuunnitelmaa ja taannut sen avulla koko ikäluokan läpileikkaavat lukemisen edistämistä tukevat toimenpiteet eri ikäluokkien kanssa.</p> <p>2021: Vuonna 2021 toteutui kuusi kulttuurikasvatussuunnitelman mukaista esitystä koululaisille ja opiskelijoille. Routa Companyn Harh, varp parhaillaan -esityksen yleisönä olivat 4. - 6. -luokkalaiset. Tanssiteatteri Minimin Atlas -esitystä seurasivat yläkoululaiset ja lukiolaiset. Koronapandemia vaikutti esitysten toteutusaikaan. 1. - 3. -luokkalaisten ja esikoululaisten sekä varhaiskasvatuksen lapsien esitykset saatiin toteutettua vuonna 2020. Kirjaston osalta kaikki kulttuurikasvatussuunnitelman luokittaiset suunnitelmat toteutettiin joko etänä tai paikanpäällä. Vuonna 2021 paikattiin myös 2020 sulun aikana toteuttamatta jääneet kirjanvinkkaukset.</p>
--	--	---

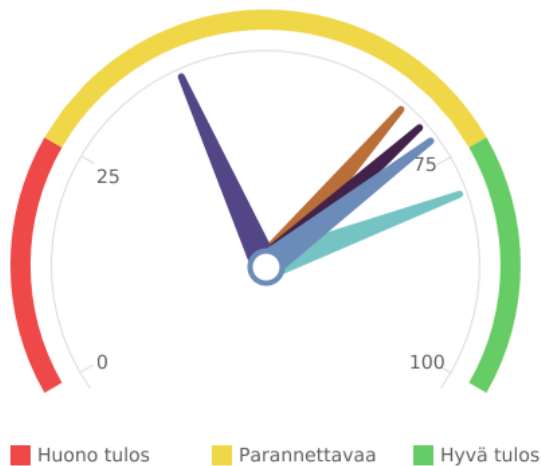
OSA II VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTO- KAUDELLA 2021 - 2025

5 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi 2023

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ylläpitämä TEAviisari on työväline ja mittaristo kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, eli HYTE-työn, arviointiin. Se koostuu eri aihealueista, joita ovat kunta-johto, koulutus, liikunta, kulttuuri ja perusterveydenhuolto. Osa tiedoista kerätään suoraan rekisteritiedoista ja loppuihin THL toteuttaa tiedonkeruuta muun muassa kuntiin lähetettävillä kyselyillä ja haastatteluil-la.

TEAviisari on toiminut hyvänä mittarina kuntien HYTE-työlle jo yli vuosikymmenen ajan, mutta sen tärkeys korostui vuoden 2023 alussa, kun kunnille maksettiin ensimmäistä kertaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa, eli HYTE-kerroin. HYTE-kertoimen tarkoituksena on kannustaa kuntia edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä, ja hytetyön prosesseja mittaavat indikaattorit haetaan suoraan TEAviisarista. Kunnan HYTE-kertoimen, asukasmäärän ja vuosittain määräytyvän perushinnan perusteella kunnille jaetaan lisäosa valtionosuuteensa. Haapajärven HYTE-kerroin vuonna 2023 on 59, mikä tarkoittaa 16,7 € asukasta kohti.

Haapajärvellä vuonna 2023 ollaan TEAviisarin osoittaman terveydenedistämiskiinnittämisen keskiarvossa lähellä maan keskitasoa. Koko maata paremmalla tasolla ollaan perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja kulttuurin osalta. Kehitettävää löytyy kuntajohdon ja liikunnan osalta. Toimenpiteitä molempien parannettavien toimialueiden osalta on jo tehty. Jatkossa kaikkiin osakokonaisuuksiin tullaan kiinnittämään huomiota. Loppuvuodesta 2023 kootussa talousarviossa vuodelle 2024 on jokaisella vastuualueella asetettu myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ja niitä kuvaavat mittarit. Näihin tavoitteisiin pääsystä raportoidaan toimintakertomuksessa sekä arvioidaan osana tilintarkastusta.

Pisteet	Haapajärvi	Koko maa
Kaikki sektorit	66	70
Kuntajohto	72	82
Perusopetus	67	65
Lukiokoulutus	70	65
Ammatillinen koulutus	-	64
Liikunta	40	72
Perusterveydenhuolto	-	70
Kulttuuri	79	71

Kuvio 1. TEAvisari; Haapajärvi 2023

Hyvinvointityötä on kehitetty ja työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori on aloittanut keväällä 2023. Hyvinvointityön yhtenä tärkeimpänä tavoitteena on ollut aktivoida ja osallistaa asukkaita ja järjestöjä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Kuntalaisten osallisuutta on tuettu mm. Asukasfoorumissa ja Hyvinvoiva Haapajärvi -kyselyllä. Myös kaupungin viestinnän kehittäminen tukee ja ylläpitää asukkaiden hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä. Kotoutumistyötä on edistetty ja maahanmuuttajien hyvinvointia ollaan tukemassa mm. Hyvinvointia maahanmuuttajaperheille -hankkeen avulla.

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportin lisäksi rinnalle on otettu vuonna 2023 käyttöön Hyvinvoinnin kuntakortti, joka kuvaa lyhyesti ja tiiviisti kunnan hyvinvoinnin tilannetta. Kortista löytyvät valittujen indikaattoreiden kuntakohtaiset tulokset verrattuna Pohjois-Pohjanmaan keskiarvoon. Hyvinvoinnin kuntakortti päivitetään vuosittain hyvinvointikertomuksen vuosiraportin yhteydessä.

HYVINVOINNIN KUNTAKORTTI 2023

Talous, väestö ja elinvoima

Haapajärven kaupungin talouden kannalta keskeiset haasteet ovat velkaantuneisuus sekä menojen suhde tuloihin. Valtiovarainministeriö asetti kesällä 2021 Haapajärven kaupungin ns.

kriisikuntien arviointimenettelyyn kattamattomien alijäämien vuoksi. Arviointimenettelyn toimenpideohjelman valtuusto hyväksyi alkuvuodesta 2022.

Haapajärven asukasluku 31.12.2023 oli 6556 asukasta. Väestörakenteessa näkyy väestön ikääntyminen. Haastetta tulevaisuudessa tuo korkea huoltosuhde (79,0), joka on maakunnallista keskiarvoa (63,7) huomattavasti korkeampi. Haasteina nähdäänkin väestökehityksen saaminen positiiviseksi ja väestön ikääntymisen huomioiminen palveluissa. Haapajärven työpaikkaomavaraisuusaste on hyvä ja tavoitteena on saada muualta työssä käyviä muuttamaan paikkakunnalle.

Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Lapsiperheiden pienituloisuusaste on 12,9 %, joka on hieman alle maakunnan keskiarvon. Perheen taloudellisen tilanteen kohtalaiseksi tai sitä huonommaksi kokee 34,3 % 8.9.-luokan oppilaista (maakunnan keskiarvo 32,0 %). Kodin ulkopuolelle alle 17-vuotiaita on sijoitettuna hieman enemmän kuin maakunnassa (1,5 %) eli 1,9 % vastaavan ikäisistä.

Varhaiskasvatuksessa on toteutunut suunnitelman mukaiset yhteistyökäytännöt lasten ja perheiden kanssa; kotikäynti, varhaiskasvatussuunnitelma, syvennetyn 4-vuotisneuvolan havainnointilomake sekä tiedonsiirto varhaiskasvatuksesta esikouluun. Lapset puheeksi keskustelut eivät ole pääosin toteutuneet, koska perheet kokevat varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut kattaviksi ja riittäviksi. Varhaiskasvatuspaikoissa lasten ja perheiden osallisuus on huomioitu toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa (mm. lasten kokoukset). Varhaiskasvatuspaikoissa toimitaan pienryhmätoiminnan periaattein. Kestävä kehitys on ollut painopisteenä jokaisessa varhaiskasvatuspaikassa.

Varhaiskasvatukseen saatiin Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä hanke "Valtion erityisavustus varhaiskasvatustien mukaisen tuen uudistamisen edistämiseksi vuosille 2022-2023". Hankkeen aikana suunniteltiin ja otettiin käytäntöön varhaiskasvatuksen kolmiportaisen tuen toimintamalli, lisäkrytoitiin varhaiskasvatuksen erityisopettajan työpanosta, ostettiin lasten puheenkehityksen tueksi Fondolta puheterapia konsultaatiota varhaiskasvatuksen lasten ja henkilökunnan tueksi sekä pyrittiin uudistamaan yhteistyökäytäntöjä Pohteen ja muiden lasten asiois-

sa toimivien toimijoiden kanssa. Lisäksi koulutettiin varhaiskasvatuksen henkilökuntaa mm. lasten nepsy-piirteisiin, lasten itsesätelytaitoihin, huolen esiin nostamiseen ja lasten tunnetaitoihin. Perusopetus muodostaa yhtenäisen toiminnallisen kokonaisuuden. Esiopetusta kehitetään koulujen, varhaiskasvatuksen ja kotien välisellä yhteistyöllä. Esiopetusmahdollisuus tarjotaan koko ikäluokalle. Esiopetusta annetaan Haapajärven hajautetun mallin mukaisesti erillisissä esiopetusryhmissä K.J. Ståhlbergin koululla ja Parkkilan kyläkoululla (Parkkilan ja Oksavan esioppilaat). Esioppilaiden ja koululaisten ohjattua aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään koulun kerhotoimintana K.J. Ståhlbergin esikoululla ja Parkkilan koululla. Perusopetusta annetaan Haapajärvellä yläkoululla, K.J. Ståhlbergin koululla sekä Oksavan, Parkkilan, Tiiton kyläkouluilla. Väliojan kyläkoulun toiminta lakkasi 1.8.2023. Kouluverkon muutokset ja muut säästötoimet toteutetaan talouden arviointimenettelyyn perustuen ja valtuuston päätösten mukaisesti. Esiopetusmahdollisuus tarjotaan koko ikäluokalle. Lukio ja ammatillinen oppilaitos JEDU tekevät monenlaista yhteistyötä.

Kouluterveyskysely toteutettiin vuonna 2023 aikana 4. ja 5. -luokkalaisille, 8. ja 9. -luokkalaisille ja lukion ja JEDU:n oppilaille. 4. ja 5. -luokkalaisten kyselyssä myönteistä oli, että koko maahan verrattuna haapajärviset oppilaat liikkuvat päivittäin enemmän ja tupakoivat vähemmän. Huolta samassa vertailussa herättää se, että kyselyn mukaan opettajat eivät osoita kiinnostusta oppilaiden kuulumisiin ja oppilaat eivät koe osallistuvansa koulun asioiden suunnitteluun. Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokee 9,8 % 4.-5-luokkalaisista.

8. ja 9.-luokkalaisten kouluterveyskyselyssä tuli esille, että oppilaat ovat tyytyväisiä tukeen, jota saavat ja aikuisten kanssa uskalletaan puhua. Haasteita tuo lisääntynyt nuuskaaminen ja tyttöjen heikentynyt syöminen ja liikunnan vähäisyys. Kehittämiskohteeksi nostettiin luokkien ilmapiiri ja toisten kohtaaminen. Terveystilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokee 26 % 8.9.-luokkalaisista.

Lukion kouluterveyskyselyssä nousee esille, että työrauha koetaan hyväksi, koululounaan syöminen on parantunut ja koulu-uupumus on vähentynyt. Haasteita lukiolaisten arkeen tuo opiskelijoiden keskimääräistä lyhemmät yöunet ja kokemus läheisen ystävän puuttumisesta. Lukiolla ja Haapajärven Jedulla on käynnissä yhteinen koulunuorisotyöhön liittyvä hanke yhteistyössä Jokilaaksojen Nuorten tuki ry:n kanssa. K.J. Ståhlbergin koululla ja yläasteella on myös koulunuorisotyöntekijä.

Lasten ja nuorten harrastamista on edistetty Harrastamisen Suomen mallin avulla. Sen kautta on seuratoiminnan ulkopuolella oleville järjestetty monenlaisia harrastuksia ja liikuntamahdollisuuksia.

Nuorisopalvelut on järjestänyt ohjattua toimintaa, tapahtumia ja leirejä erikseen sekä yhteistyössä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Nuorten lauantai-illan kahviloita on järjestetty säännöllisesti yhteistyössä seurakunnan kanssa. Nuorisopalveluiden ja koulujen yhteistyö on säännöllistä erilaisten tapahtumien ja koulupäivystysten osalta. Nuorisotalo Stollen iltakäyttöä on lisätty hieman syksystä 2023 alkaen ja alakoululaisille on järjestetty omat ohjatut vuorot kaksi kertaa viikossa. Nuorisovaltuusto ja Lasten Parlamentti ovat näkyviä toimielimiä, jotka vaikuttavat lasten ja nuorten elinoloihin.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä nuoria 1724-vuotiaita nuoria on 8,3 %. Nuorisotyöttömyys Haapajärvellä on noussut ja on 11,7 % työvoimasta. Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevia 1824-vuotiaat on 14 % vastaavan ikäisistä nuorista. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi kaupunki ostaa Jokilaaksojen Nuorten Tuki ry:n työpajapalveluita ja etsivän nuorisotyön palveluita. Nuorisotalo Stollessa toimivassa Ohjaamossa on etäpalveluna ollut saatavissa TE-palvelut ja KELA. Lähipalveluina saatavilla on ollut psykiatrisen sairaanhoitajan vastaanotto (ma ja ti), etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta sekä työllistämishankkeita, esim. NaviGo (kevääseen 2023 saakka). Ohjaamon idea on toimia lähipalveluna, livenä ja oikea-aikaisesti alle 29-vuotiaille nuorille.

Työikäiset

Haapajärven työttömyysaste vuoden 2023 lopussa oli 9,5 % (8,5 %/2022) eli nousua on tapahtunut prosenttiyksikön verran. Pitkäaikaistyöttömiä on 25,6 % työttömistä. Palkkatuki- ja velvoitetyöllistämistyötä järjestetään kaupungin eri päävastuualueilla. Kaupungin työllistämispalvelujen toimintana on jatkanut Matkahuolto ja pitkäaikaistyöttömille suunnattua Warikko-toiminta on suunniteltu aloitettavaksi vuonna 2024. Työllistämistoimien tarkoituksena on tarjota työllistymistä edistäviä palveluja heikossa työmarkkinatilanteessa oleville asiakkaille, vahvistaa pitkäaikaistyöttömien ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymisedellytyksiä, tukea työllistymistä tai ohjata asiakas hänen elämäntilanteeseensa paremmin sopivan palvelun piiriin.

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita 2564-vuotiaita oli 1,4 %, mikä on vähemmän kuin maakunnan ka 1,7 %. Toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä oli 257 eli vähemmän kuin vuonna 2022 (282). Työkyvyttömyyseläkettä saaneita 2564-vuotiaita oli maakunnan keskiarvoa (7,8 %) enemmän eli 10,4 %. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita 2565-vuotiaita oli vähemmän kuin maakunnassa (38,9 %) eli 30,5 %, mutta mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavia oli enemmän eli 5,1 % (maakunnassa 4,2 %).

Kulttuuripalvelut ovat tavoittaneet kaikenikäisiä asukkaita. Myös kirjastopalvelut ovat tavoittaneet kuntalaisia. Kirjaston kokonaislainaukset olivat 13/asukas. Jokilatvan Opisto ja Jokilaaksojen Musiikkiopisto ovat tarjonneet monipuolisia harrastusmahdollisuuksia kaiken ikäisille.

Ikäihmiset

Haapajärvellä 65 vuotta täyttäneitä on 27 % väestöstä. Yksin asuvien yli 75-vuotiaiden määrä 43,1 % on hieman maakunnan keskiarvoa 42,7 % korkeampi. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyviä hoitajaksoja 65 vuotta täyttäneillä (/10 000 vastaavan ikäistä) on ollut 585. Määrä on huomattavasti korkeampi kuin maakunnan keskiarvo 367. Kaatumisten ja putoamisten ehkäisemiseksi on järjestetty tiedotusta, tehty kaatumisvaaran arviointeja ja tuettu liikunnallisuutta esim. uimahallin Senioripassin avulla. Liikuntaneuvonnan kehittämistä ja toteuttamista on suunniteltu.

Vuoden aikana eri tapahtumissa toteutetussa Hyvinvoiva Haapajärvi kyselyssä tuli esille, että ikäihmiset kokevat elämänlaatunsa pääsääntöisesti hyväksi. Huolta herättää hyvinvointialueen järjestämät terveystalot ja niiden saatavuus jatkossa. Haasteeksi on ikäihmisten parissa koettu myös tiedotus ja tiedon saaminen. Monella ikäihmisellä ei ole digitaalista osaamista ja iso osa asioiden tiedottamisesta tapahtuu erilaisia digitaalisia kanavia käyttäen. Tähän tarpeeseen on vastattu järjestämällä opastusta digitaalisten sotopalvelujen käyttöön, kirjaston tarjoamalla digiopastuksella ja joka kotiin jaettavalla kaupunkitiedotteella. Kaupungin tapahtumakalenteriin on ollut mahdollista ilmoittaa myös muita kuin kaupungin järjestämiä tapahtumia.

Ikäihmisille suunnattu Liikkeellä Hyvää -hanke liikutti haapajärvisiä vuoden 2023 aikana. Hankkeen tavoitteena oli kartoittaa ikäihmisten ja aikuisten ihmisten liikunnallisen elämäntavan tukemista ja

edistämistä. Liikuntaneuvonnassa asiakkaita oli 16. Hankkeessa järjestettyihin erilaisiin ryhmäliikuntahetkiin, tapahtumiin ja yleisöluentoihin osallistui kymmeniä ihmisiä.

Aktiiviset yhdistykset ovat tarjonneet monipuolista toimintaa myös ikäihmisille. Vanhus- ja vammaisneuvosto on toiminut aktiivisesti mm. järjestäen erilaisia tapahtumia ikäihmisille.

Haapajärven Vuokratalot Oy:lle valmistuu vuonna 2024 Vitikantie 17-19 tonteille 20 uutta asuntoa ja yhteisöllinen kylätalo. Näistä 11 huoneistoa on ARA:n tukemaa esteetöntä senioriasumista (alaikäraja 55-vuotta). Kylätalo palvelee koko alueen asukkaita ja kannustaa yhteisöllisyyteen.

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

6 Suunnitelman laatijat

Juha Uusivirta pj, kaupunginjohtaja

Sinikka Parttimaa, kaupunginhallituksen edustaja

Teija Myllylä, sosiaalihoaja

Niilo Piipponniemi, liikuntakoordinaattori

Väinö Wassholm, järjestöt

Auli Mikkola, Jokilaaksojen Nuorten Tuki Ry

Jari Nahkanen, rehtori

Miika Niskala, nuoriso-ohjaaja, 1.6.23 alkaen Nina Isoherranen

Jari Saaranen, rehtori

Jouni Laajala, tekn. johtaja

Minna Hattunen, varhaiskasvatuksen johtaja

Minna Malila, hyvinvointipalvelujohtaja, Selänne (31.12.2023 saakka)

Ritva Kankaanpää, terveydenhoitaja, Selänne (1.1.2024 alkaen Pohde)

Virpi Jaatinen, hoito- ja vanhustyön johtaja, Selänne (31.12.2023 saakka)

Kaija Tirola, seurakuntapastori, Haapajärven seurakunta (viransijainen Tuula Laitinen 31.12.23 saakka)

Kirsi Nahkanen, kirjastotoimenjohtaja

Soili Pentikäinen, kulttuurituottaja

Tiina Pietikäinen-Liuska, työllisyys- ja hyvinvointikoordinaattori (13.3.2023 alkaen)

7 Suunnitelman hyväksyminen

Hyvinvointikertomuksen vuosiraportti 2023 on hyväksytty kaupunginhallituksessa xx ja kaupunginvaltuustossa xx.